VTV:n asiantuntijalausunto: VNS 2/2025 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta

Valtiovarainvaliokunta 23.5.2025

Matti Okko
Suvi Kangasrääsiö
Matthias Strifler

Valtiontalouden tarkastusvirasto /
Finanssipolitiikan valvonta

Lausunnosta

- VTV:n antama lausunto sisältää finanssipolitiikan valvonnan alustavia arvioita keväältä 2025.
- Lopullinen arvio julkaistaan 9.6. finanssipolitiikan valvonnan raportissa. Tällöin havainnot ja johtopäätökset voivat vielä tarkentua.

Sisältö

- Julkisen talouden jatkuva velkaantuminen
- Hallituksen tavoitteet julkiselle taloudelle ja hallituksen kehysriihipäätökset
- Poikkeuslauseke ja EU-säännöstön noudattaminen
- Muita havaintoja
- Yhteenveto

Julkisen talouden jatkuva velkaantuminen on huolestuttavaa

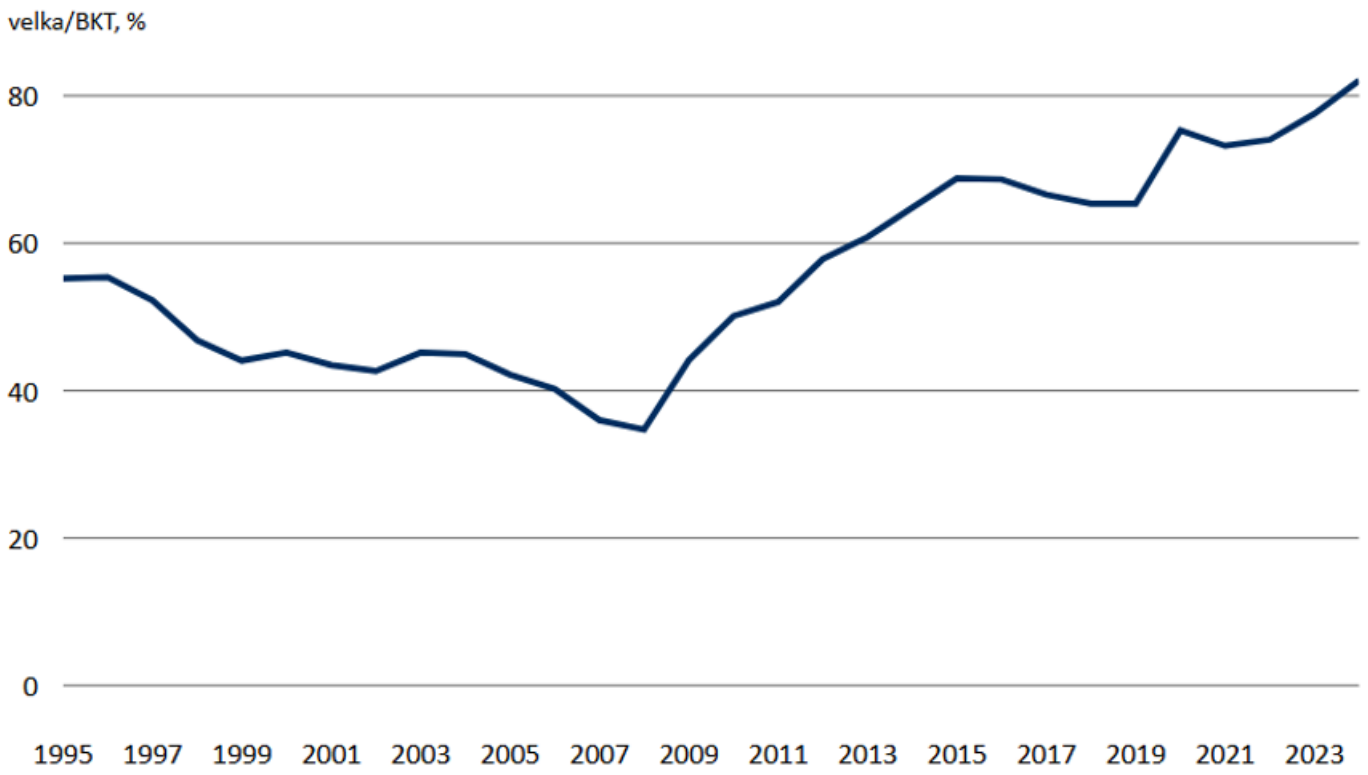

Kuvio 3: Suomen julkisyhteisöjen velka suhteessa BKT:hen. Lähde: Tilastokeskus (2025).

- Velka suhteessa BKT:hen on yli 80 %
- Taustalla erityisesti julkisyhteisöjen syvä ja pysyvä alijäämäisyys
  - Velkaa kerryttävien sektoreiden menot ovat ylittäneet tulot finanssikriisistä lähtien
- Menojen kasvu on ollut suurinta sosiaaliturvassa (eläkemenot, vanhuus) ja terveydenhuollossa

➢ **finanssipolitiikan liikkumavara on supistumassa huolestuttavan nopeasti**

Hallitus on tavoitellut julkisen talouden lähes tasapainottumista ja velkaantumisen taittamista – tavoitteita ei tulla saavuttamaan

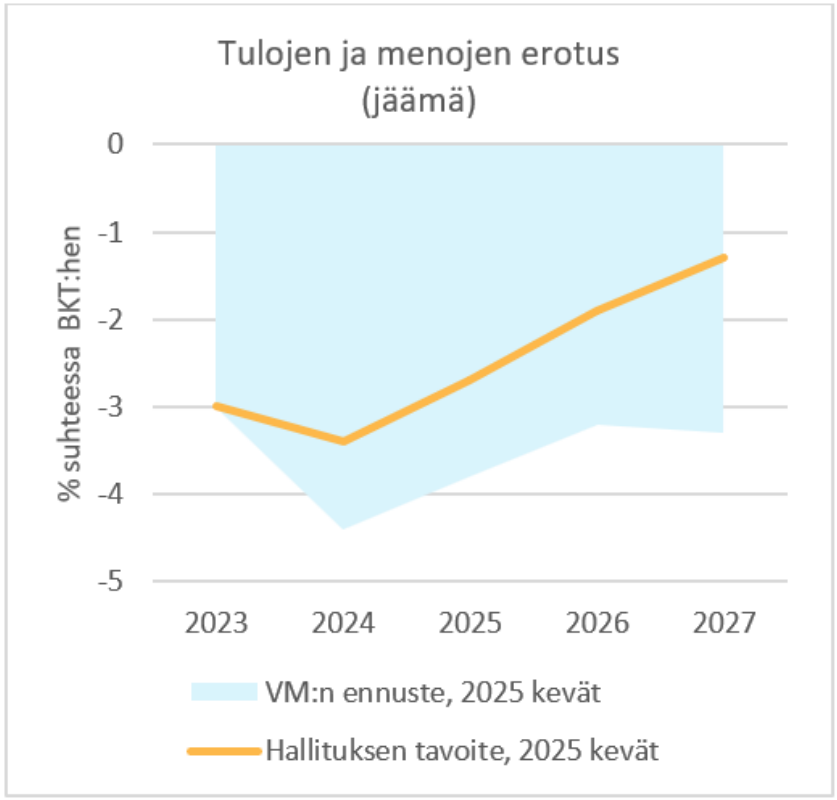

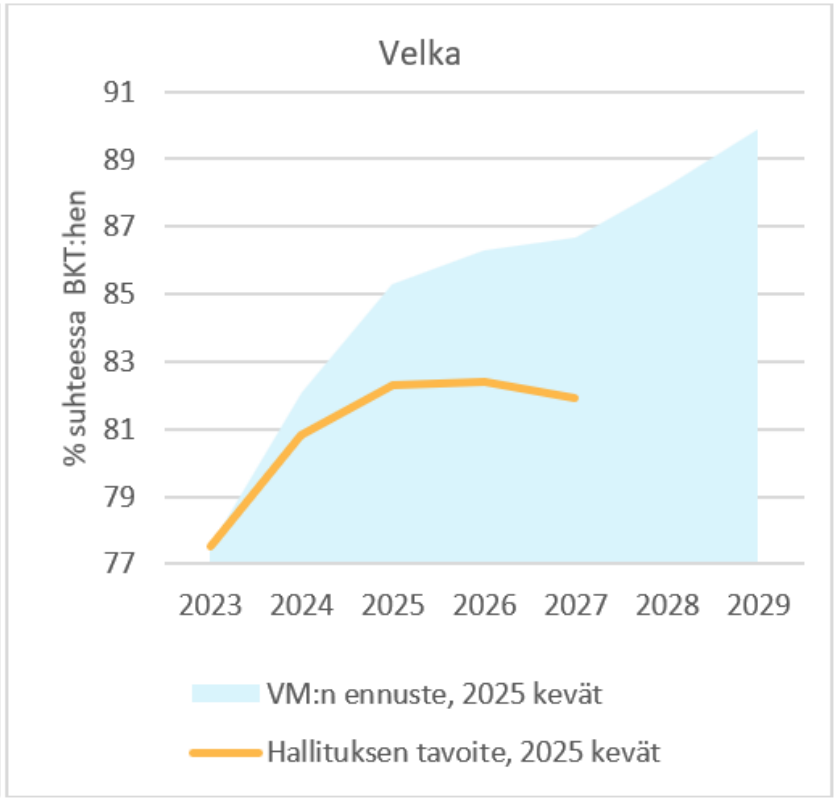

- Hallitus on lieventänyt tavoitteitaan vaalikauden edetessä
- Hallitus on hakenut poikkeuslauseketta, josta saadaan lisäjoustoja
- Julkisen talouden suunnitelmassa ei esitettä toimia, joilla talous tasapainotetaan
- Hallitus ei esitä uskottavaa suunnitelmaa julkisen talouden tasapainottamiseksi

Lähteet: Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2026–2029 ja Taloudellinen katsaus, kevät 2025

Puolustusmenojen kasvattaminen suurin uusi toimikokonaisuus

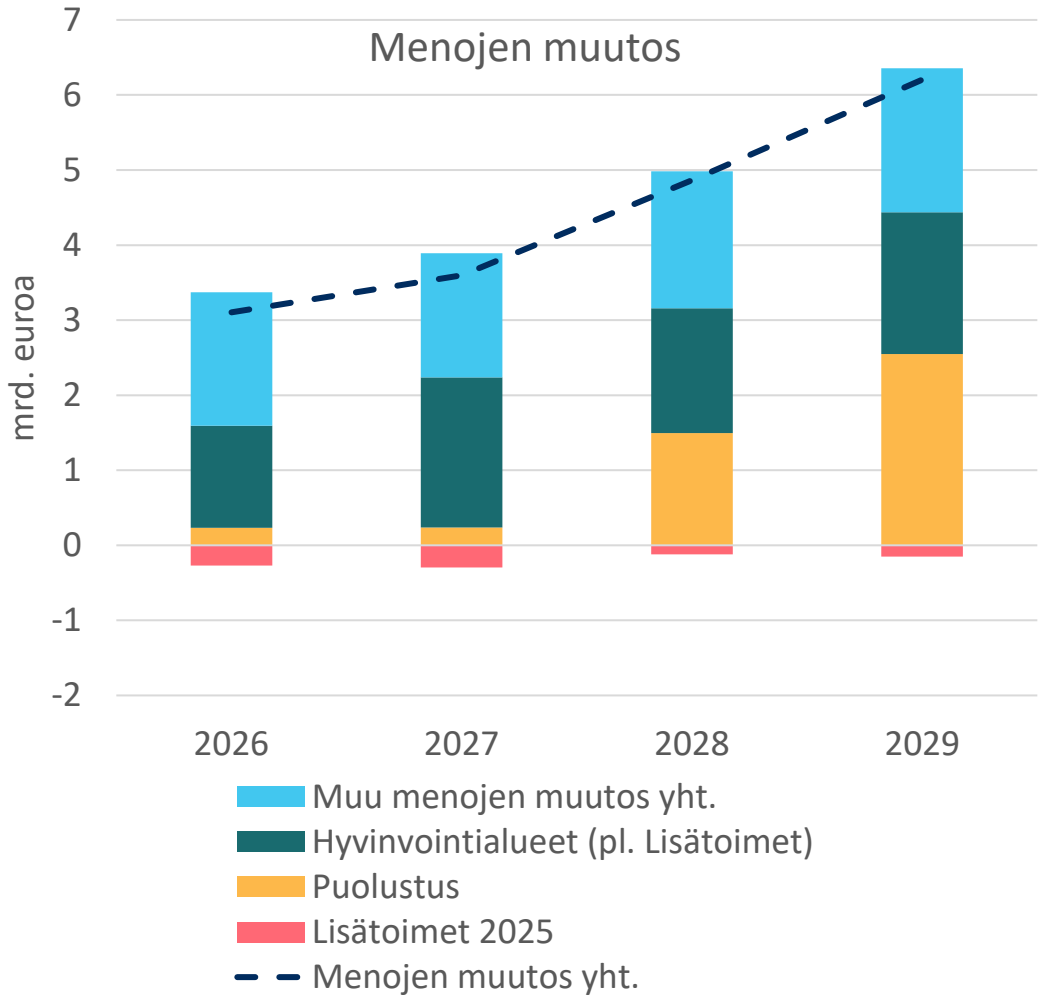

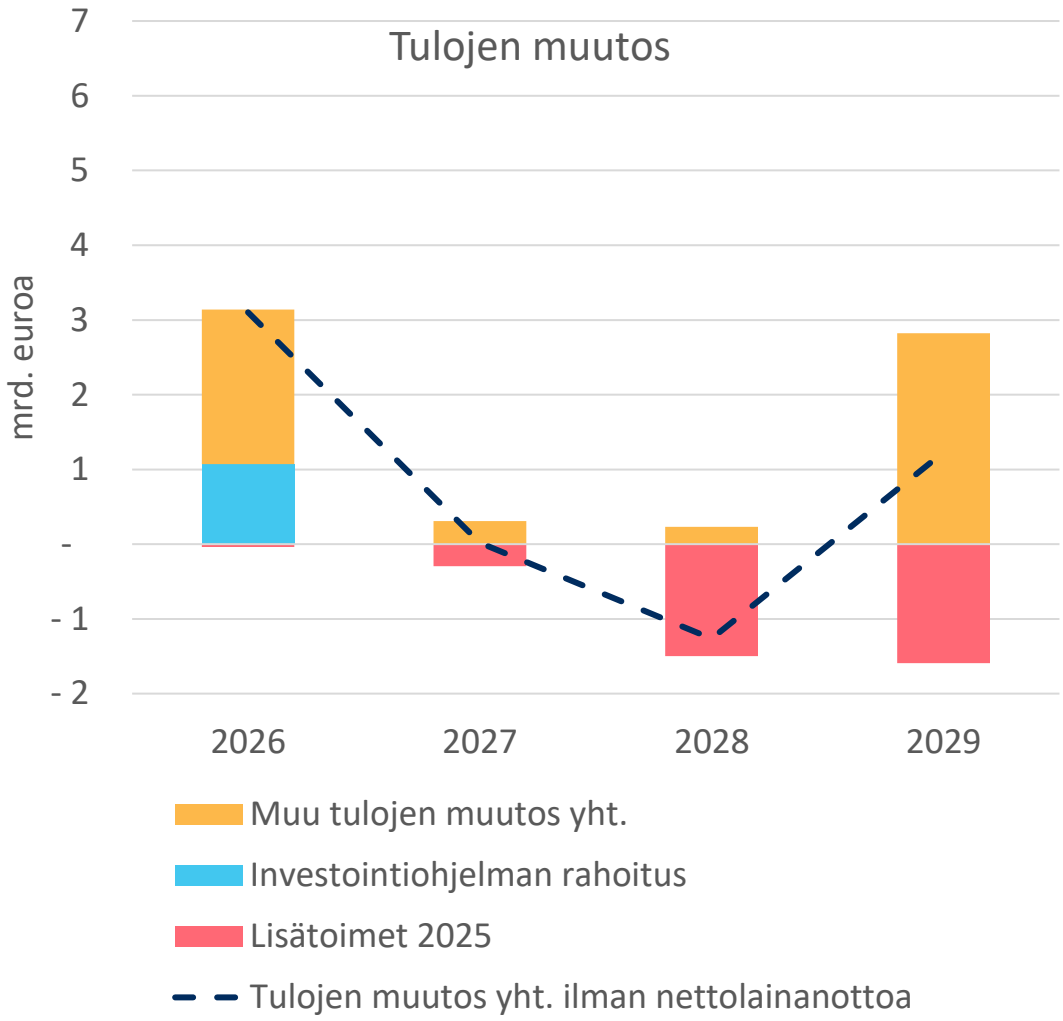

Lähde: Finanssipolitiikan valvonnan laskelmat.
Luvut ovat budjettitalouden lukuja ja ne on ilmaistu muutoksina verrattuna edelliseen kehyspäätökseen.

Puolustusmenoja koskeva poikkeuslauseke toisi merkittävää joustoa uuteen EU-säännöstöön

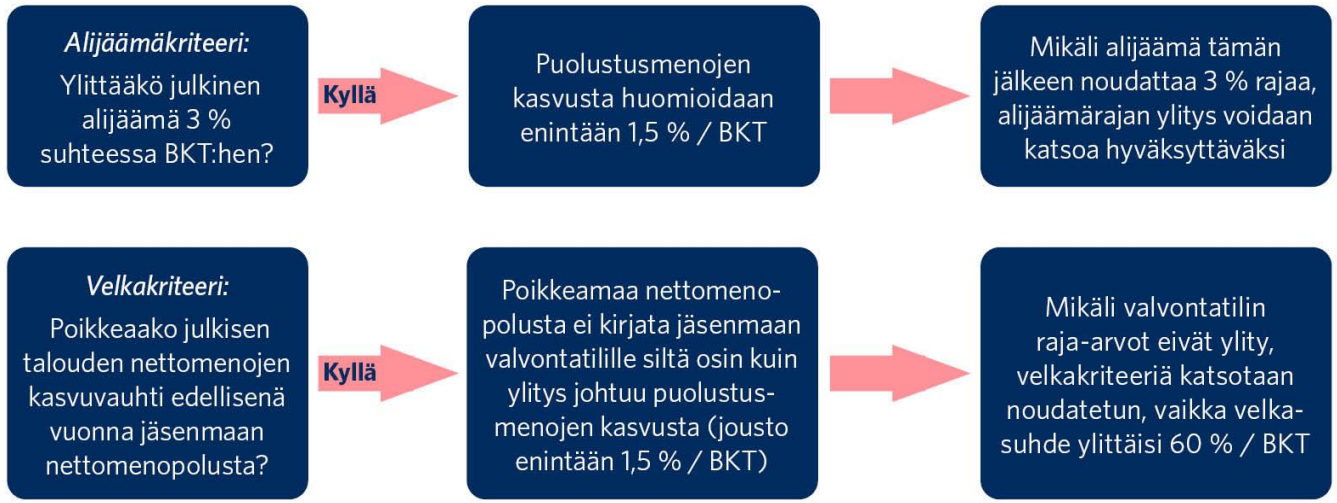

- Suomi on hakenut kansallista poikkeuslauseketta heikentyneen turvallisuuspoliittisen tilanteen nojalla
- Sen mukainen jousto myönnetään vuosille 2025-2028 maanpuolustusmenojen kasvun perusteella**, vuoden 2021 menotasoon nähden**
- Toteutuessaan oleellinen vaikutus sekä alijäämä- että velkakriteerin noudattamisen kannalta
- Neuvoston päätös heinäkuussa

Finanssipolitiikassa tulisi varautua poikkeusjakson päättymiseen

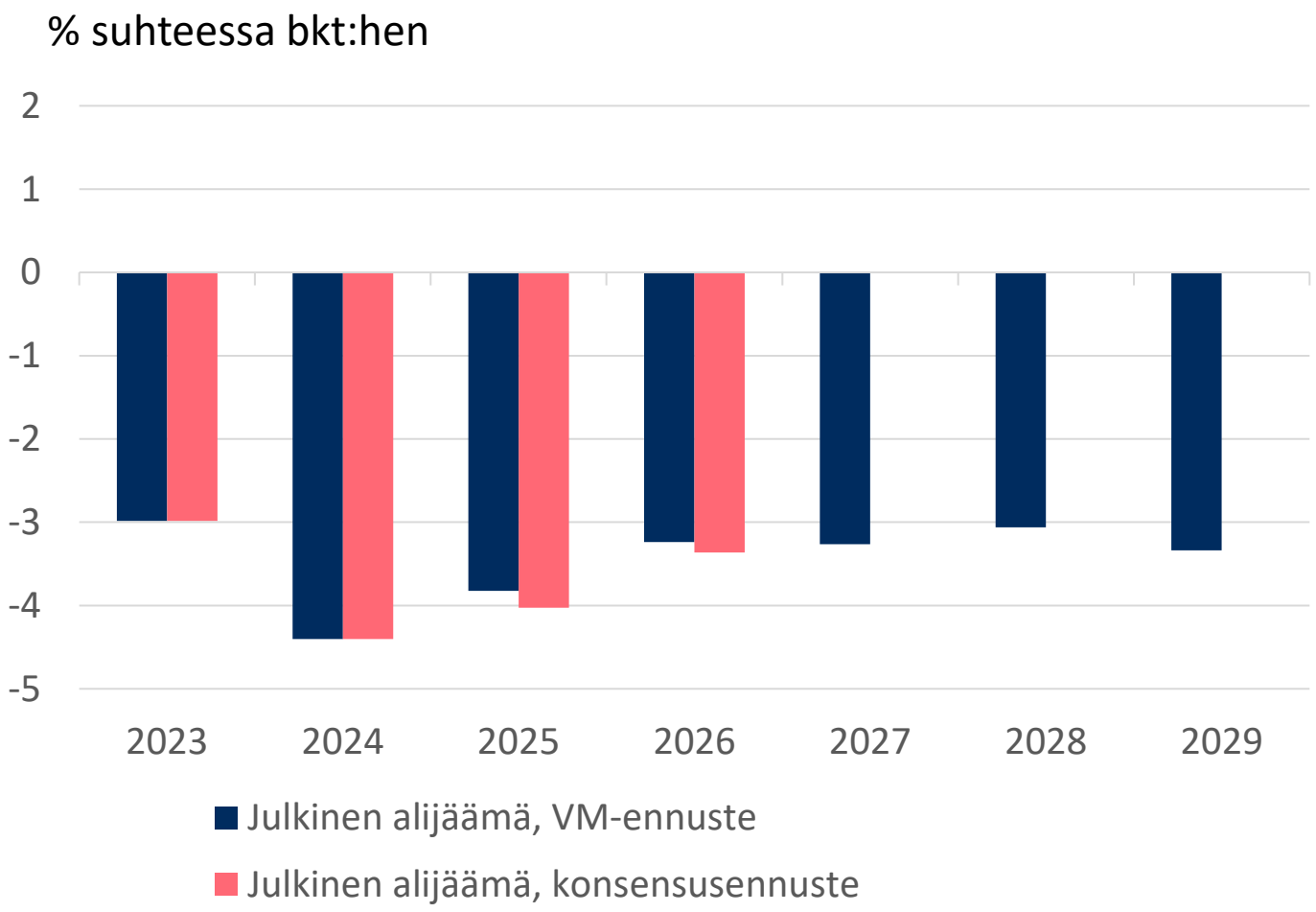

- Joustoa olisi perusteltua hyödyntää vain poikkeuksen varsinaiseen tarkoitukseen, eikä muun finanssipoliittisen liikkumavaran lisäämiseen
- Nykyennusteiden perusteella on olennainen riski, että alijäämäkriteeriä ei noudateta vuonna 2029

- **Kehysriihipäätökset eivät kokonaisuutena katsoen ole sopusoinnussa EU-sääntöjen noudattamisen varmistamisen kanssa**

➢ **finanssipolitiikkaa tulisi sopeuttaa kasvaviin puolustusmenoihin meno- ja tulotoimin sekä rakenteellisilla uudistuksilla**

Muita havaintoja

- Hallituksen päätökset eivät laske kehysmenojen tasoa tavoitellusti
- Valtiovarainministerin ennuste on realistinen, kasvuennuste muita ennustaja optimistisempi
- Suhdanne on heikko, lämpökartan mukaan hidas toipuminen käynnissä
- Finanssipolitiikka on tasoltaan yhä elvyttävä matalasuhdanteessa, hallituksen päätösperäiset toimet kääntyvät kiristäviksi

Suhdanne on heikko, hidas toipuminen käynnissä…

Finanssipolitiikan valvonnan suhdannetilan lämpökartta:

Vuosi	Avoimet työpaikat, muutos	Kapasiteetin käyttöaste	KHI, muutos	Kuluttaja-luottamus	Palkkasumma-kuvaaja, muutos	Palvelut-luottamus	Rakentaminen-luottamus	Teollisuus-luottamus	Työllisyysaste, muutos	Työttömyysaste, muutos	Vähittäiskauppa-luottamus	Yhdistelmäindikaattori (painotettu)
2025												
4	-1,37	-0,76	-0,73	-0,65		-0,64	-1,02	-0,55	-0,22	-0,56	0,83	-0,58
3	-1,18	-0,50	-0,73	-0,81	-0,73	-0,60	-1,33	-0,21	-0,56	-0,48	-0,24	-0,62
2	-1,17	-0,37	-0,73	-0,92	-0,41	-0,48	-1,03	-0,34	-1,66	-0,60	-0,38	-0,71
1	-1,21	-0,80	-0,63	-0,81	-0,95	-0,59	-0,70	-0,39	-0,56	-0,44	-0,32	-0,68
2024												
12	-2,06	-0,72	-0,63	-0,75	0,96	-0,56	-1,41	-0,52	-1,37	-0,37	0,21	-0,65
11	-1,88	-0,64	-0,49	-0,65	-0,59	-0,55	-0,80	-0,40	-1,10	-0,44	-0,93	-0,73
10	-2,04	-0,84	-0,44	-0,57	-0,59	-0,49	-1,11	-0,71	-0,96	-0,45	-0,59	-0,79
9	-2,09	-0,81	-0,58	-0,84	0,03	-0,64	-1,37	-0,72	-1,56	-0,57	-1,11	-0,87
8	-2,04	-0,68	-0,39	-0,69	-0,73	-0,63	-1,36	-0,49	-1,67	-0,57	-1,82	-0,88
7	-2,26	-0,67	-0,49	-0,69	-0,19	-0,38	-1,22	-0,69	0,12	-0,23	-1,21	-0,63
6	-2,25	-0,99	-0,34	-0,67	-0,19	-0,59	-1,31	-0,90	-1,24	-0,47	-0,92	-0,86
5	-1,67	-0,61	-0,25	-1,19	-0,80	-0,95	-1,49	-0,77	-1,33	-0,50	-1,58	-0,91
4	-1,66	-0,74	-0,05	-1,62	-0,95	-1,00	-1,35	-1,03	-1,09	-0,46	-1,26	-0,96
3	-1,58	-0,92	0,09	-1,12	-0,01	-1,08	-1,54	-0,85	-1,50	-0,54	-0,42	-0,84
2	-1,16	-0,97	0,48	-1,04	0,31	-1,03	-1,73	-0,68	-0,89	-0,44	-0,51	-0,63
1	-0,98	-0,89	0,63	-0,98	-0,37	-0,72	-1,65	-0,89	-0,49	-0,52	-0,32	-0,61

…mutta epävarmuutta on paljon

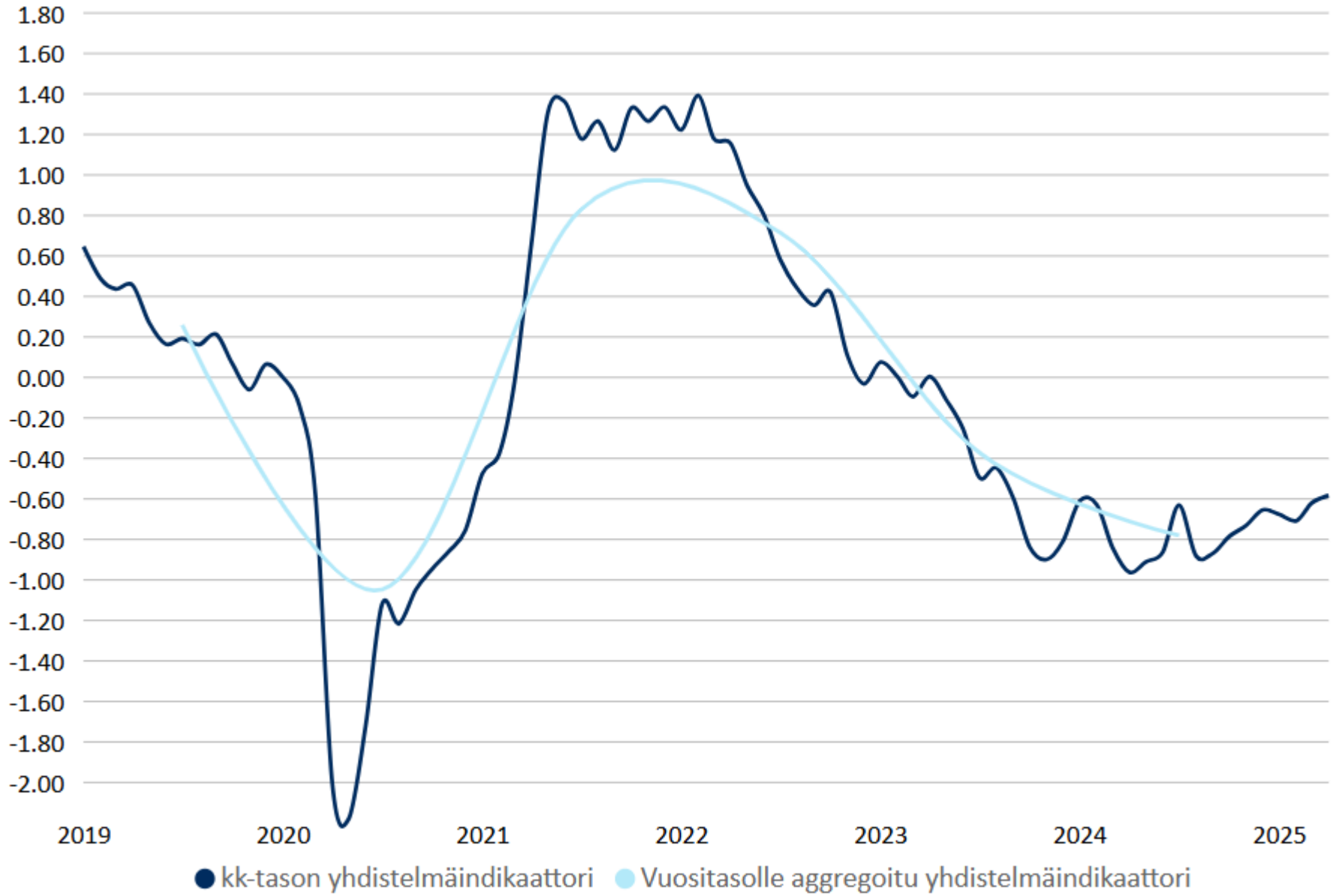

Yhteenveto: Julkisen talouden kestävyys on turvattava

- Julkisen talouden jatkuva velkaantuminen on huolestuttavaa
- Hallitus ei esitä julkisen talouden suunnitelmassa toimia, joilla hallituksen tavoitteisiin voitaisiin päästä
- Puoliväliriihen päätökset vievät julkista taloutta entistä kauemmaksi sopeutustavoitteesta
- Kehysriihipäätökset eivät kokonaisuutena katsoen ole sopusoinnussa EU-sääntöjen noudattamisen varmistamisen kanssa

➢ Julkisen talouden tuloja ja menoja tulisi **tasapainottaa ylivaalikautisesti** ja **pitkäjänteisesti,** jotta julkisen talouden kestävyys voitaisiin turvata

Kiitos!

VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTO
STATENS REVISIONSVERK

Tack!